

συνειδότης πόσον φροῦδα ἦσαν τὰ σχέδια ταῦτα!...

[Ἐπεταί συνέχεια]

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ

— 101 —

ΑΝΑΛΥΣΙΣ ΚΑΙ ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΙΣ ΤΟΥ ΨΕΥΔΟΥΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΨΕΥΣΤΩΝ

Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον.

Β' κλάσεις: Ψεύδη βλαπτικά ἢ ἀντικοινωνικά

Ἐνταῦθα θὰ ἴδωμεν ὄλας τὰς λεγεῶνας τῶν ἀνθρωπίνων παθῶν ἀπειλητικὰς καὶ εἰδεχθεῖς τὴν ὄψιν πορευομένας πρὸς ἔφοδον κατὰ τῆς κοινωνίας μὲ τὸν αὐτὸν ὁμοιομορφον ὄπλισμόν, τὸ ψεῦδος.

Ὁ φθόνος, ἡ πλεονεξία, ἡ ἐκδίκησις, ἡ ἀσυνειδήτως φιλοδοξία, ὁ ἔρωσ, τὸ μῖσος, ἡ ματαιοδοξία καὶ πάντα ἐν γένει τὰ βίαια πάθη, ὧν ἡ ἐκπλήρωσις σκοπεῖ τὸ μὲν τὴν βλάβην τῶν ἄλλων, τὸ δὲ τὸ ἀτομικὸν συμφέρον ἢ καὶ συνηθέστερον ἀμφοτέρα ὁμοῦ, ἔχουσιν ὡς ὄργανον καὶ μέσον ἰκανοποιήσεως αὐτῶν τὸ ψεῦδος. Ὁ κοινὸς λοιπὸν καὶ γενικὸς χαρακτήρ τῶν ψευδῶν τούτων εἶνε κατ' ἔξοχὴν ἀντικοινωνικός. Διαϊροῦμεν δὲ αὐτὰ εἰς δύο τάξεις:

Πρῶτον εἰς ψεύδη πρὸς ἐπιθεσίαν, πρὸς υπεράσπισιν, ἢ καὶ πρὸς ἀμφοτέρα ὁμοῦ.

Δεύτερον εἰς ψεύδη παθολογικά.

Καὶ ἐν τοῖς πρώτοις μὲν ὑπάγονται:

Τὸ γένος τῶν συκοφαντῶν μὲ τὰ διάφορα εἶδη καὶ τὰς ποικιλίας αὐτοῦ.

Οἱ συκοφάνται, οἵτινες χάριν ἀντεκδικήσεως διὰ γενομένην ποτὲ αὐτοῖς ἀδικίαν, ἀσήμαντον, ἐλαφρὰν ἢ βαρεῖαν, ἐπωφελοῦνται πάσης περιστάσεως ὅπως ὑπόκλις, τεχνήντως ἢ φανερώς καὶ ἀποτόμως διαδίδωσι ψεῦδη κατὰ τοῦ ἐχθροῦ αὐτῶν ἢ διαστρέφωσι καὶ κακῶς ἐρμηνεύωσι τοὺς λόγους καὶ τὰς πράξεις τοῦ ἐχθροῦ τῶν ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς ὑπονομεύσεως καὶ ὑποτιμήσεως τῆς ὑπολήψεως αὐτοῦ παρὰ τῇ κοινῇ συνειδήσει· τούτου ἀπαξ κατορθωθέντος ἢ ἰσορροπία ἀποκαθίσταται ἐν τῷ σάλῳ τῆς ἐμπαθοῦς ψυχῆς τῶν.

Οἱ συκοφάνται, οἵτινες ἐξ ἀπλῆς ζηλείας ἢ φθόνου ἢ καὶ ἀντεκδικήσεως συστηματικῶς καταδιώκουσι καὶ μετὰ σατανικῆς ἐπιμονῆς τὸ θῦμα αὐτῶν, ὑφαίνοντες ἐν τῷ σκότει ἀνήκουστα ψεῦδη, ὑποκρινόμενοι τρυφικῶς ἐν τῇ κοινωνίᾳ πρὸς ἀπόκτησιν τῆς συμπαθείας καὶ ἐμπιστοσύνης αὐτῆς τὸν ἀθῶον καὶ ἅγιον ἵνα ἀσφαλέστερον ἐπιτύχωσι τοῦ σκοποῦ τῶν· ἀποθέτουσι δολίως καὶ μετὰ τέχνης ὡς σκορπιοὶ τὸ δηλητηρίον τῶν ἐπωφελοῦμενοι καὶ τῆς ἐλαχίστης καταλλήλου περιστάσεως, δημιουργοῦσι

σχέδια ἐπὶ σχεδίων καὶ δὲν εὐρίσκουσιν ἡσυχίαν ἐν τῇ μελανῇ ψυχῇ αὐτῶν πρὸ τῆς ἐξολοθρεύσεως ἢ τῆς σπουδαίας βλάβης τοῦ ἐχθροῦ τῶν. Οὕτοι εἰσὶν οἱ κροταλῖαι τῶν ὄφρων τούτων τῆς κοινωνίας. Ὁ Σαίξσπηρ παρέχει ἡμῖν ὡς τέλειον τύπον τοιοῦτου εἶδους συκοφάντου τὸν Ἰάγον.

Οἱ συκοφάνται, οἱ ἦττον σχετικῶς βλαπτικοὶ καὶ καλοθεστέροι εἶδους, οὐς δέον μᾶλλον νὰ ἀποκαλέσωμεν κακογλώσσους. Οὗτοι ὑπερβάλλουσιν ἢ ὑποτιμῶσι τὰ προτερήματα ἢ τὰ ἐλαττώματα ἄλλου προσώπου ἐξ ἀπλῆς παιδαριώδους ζηλείας ὀρμώμενοι, ἢ παραμορφοῦσι χαιρεκάκως τὰ κατ' αὐτὸ περιστάσεως δοθείσης. Τὸ εἶδος τούτο ἀποτελεῖται ἰδίως ἐκ γυναικῶν, ὧν τὸ στόμα εἶνε τὸ σύνθημα ἐνδιαίτημα τῆς φλυαρίας.

Ἐν τέλει ἐνταῦθα ἀνήκουσι πάντες ὅσοι ψεύδονται πρὸς βλάβην ἄλλου καὶ ἐξυπηρέτησιν τῶν ὑλικῶν ἢ ἠθικῶν συμφερόντων αὐτῶν.

Τὸ γένος τῶν πολιτικῶν καὶ πολιτενομένων.

Ἐἶδομεν προηγουμένως ὅτι ὑπάρχουσι πολιτικοὶ ψευδόμενοι ὑπὲρ τοῦ κοινῶν συμφέροντος· ὀφείλομεν ὅμως νὰ παρατηρήσωμεν ἐνταῦθα ὅτι οἱ τῆς κατηγορίας ἐκείνης πολιτικοὶ δὲν ἀποτελοῦσιν ὄλως κεχωρισμένον καὶ αὐθύπαρκτον, οὕτως εἰπεῖν, γένος, ἐντελῶς διάφορον τούτου περὶ οὗ θὰ ἠμιλήσωμεν ἐνταῦθα· τούναντίον τὰ δύο γένη ἐν πολλοῖς ταυτίζονται καὶ συγγέονται. Ὅπως εἰς ὀφείλιμος καὶ κοινωνικὸς πολιτικὸς ἐν δεδομένη τινὶ περιπτώσει δύναται νὰ ψευστῇ πρὸς βλάβην τῆς κοινωνίας ἀπὸ πάθους τινὸς ὀρμώμενος, οὕτω καὶ ὁ βλαπτικὸς καὶ ἀντικοινωνικὸς πολιτικὸς δύναται ἐνίοτε νὰ εἴπῃ τὴν ἀλήθειαν ἔχων ὑπ' ὄψιν τὸ συμφέρον τῆς κοινωνίας καὶ οὐχὶ τὸ ἑαυτοῦ. Δὲν εἶνε θεβαίως δυνατὸν ἐκάτερος τούτων νὰ εἶνε ἀπολύτως ψεύστης ἢ ἀπολύτως φιλαλήθης. Ἡ κοινὴ γνώμη ὅταν ἀποκαλῇ πολιτικὸν τινα ἄνδρα χρηστὸν, εἰλικρινῆ, τίμιον, ἐνῷ εἰς ἕτερον δίδει τὰ ἐπιθετα τοῦ δημαγωγοῦ, ἀνελικρινούς, ἀπατεῶνος ἢ προδότου, ἔχει ὑπ' ὄψιν τὸν ἐλάσσονα ἢ μείζονα ἀριθμὸν τῶν ψευδῶν, τὰ ὅποια ἐκάτερος τῶν πολιτικῶν τούτων ἀνδρῶν ἐν τῷ πολιτικῷ βίῳ αὐτῶν εἶπε πρὸς τὴν κοινωνίαν.

Ὅσοι τῶν ἀνθρώπων ἔρχονται εἰς ἐπαφὴν μετὰ μείζονος ἀριθμοῦ ἀτόμων ἐν τῇ κοινωνίᾳ κατ' ἀνάγκην ψεύδονται συχνότερον, διότι ἡ κοινωνικὴ σχέσις βασιζέται ἐπὶ τοῦ ψεύδους καὶ διατηρεῖται δι' αὐτοῦ· ὡς παράδειγμα φαινὸν τῆς ἀληθείας τοῦ ἀξιώματος τούτου ἔχομεν τοὺς πολιτικούς καὶ τοὺς ἐμπόρους. Ἐπίσης τὸ ψεῦδος λέγεται τόσον συχνότερον ὅσον ἡ διαφορὰ τῆς διανοητικῆς ἀναπτύξεως μεταξύ τῶν ἀνθρώπων εἶνε μεγαλειτέρα· διὸ ψευδόμεθα πλείοτερον πρὸς τὰ παιδιὰ ἢ πρὸς τοὺς ἐνήλικας, πλείοτερον πρὸς τὰς γυναῖκας ἢ τοὺς ἄνδρας,

πλειότερον πρὸς τοὺς ἀμαθεῖς καὶ ἀκαλλιεργήτους τὸν νοῦν ἢ πρὸς τοὺς ἀνεπτυγμένους, ἐν γένει δὲ μεταξὺ δύο ἀνομοίων κοινωνικῶν τάξεων τὸ ψεῦδος εἶνε ἐν μεγαλειτέρᾳ χρήσει· ὁ χωρικός π. χ. ψεύδεται πλειότερον πρὸς τὸν ἀστὸν ἕνεκα τῆς πρὸς αὐτὸν δυσπιστίας του ἢ πρὸς τὸν συχωρίτην αὐτοῦ, διὸ καὶ παρὰ τοῖς ἀστοῖς ἐπικρατεῖ ἡ ἐσφαλμένη ἰδέα ὅτι οἱ χωρικοὶ εἰσὶ συνήθως πονηροὶ καὶ ὑπουλοὶ, ἀλλὰ διὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ οἱ χωρικοὶ θεωροῦσιν τοὺς ἀστὸς ψεύστας καὶ πονηροὺς.

Ὅθεν οἱ πολιτικοὶ ἀφ' ἐνὸς μὲν ἐρχόμενοι εἰς συνάφειαν μετὰ μεγάλης μερίδος ἀνθρώπων ἢ καὶ ἐμμέσως μεθ' ὅλου τοῦ ἔθνους, ἀφ' ἑτέρου δὲ θεωροῦντες τὸν λαὸν ὡς ἐν *μέγα παιδίον*, κατ' ἀνάγκην ψεύδονται συχνότερον καὶ πλειότερον πάντων τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων.

Τὰ προγράμματα, τὰ ὁποῖα ἐκθέτουσι πρὸς τὸ κοινόν, περὶ τῆς μὴ τηρήσεως τῶν ὁποίων καὶ αὐτοὶ καὶ ὁ λαὸς ἐκ τῶν προτέρων καὶ κατὰ σιωπηρὰν ὡς εἰπεῖν συνθήκην εἰσὶ βέβαιοι, αἱ χεираψίαι καὶ αἱ προσπεποιημέναι φιλοφρονήσεις πρὸς τοὺς ἐκλογεῖς, αἱ ὑποσχέσεις διαφόρου φύσεως αἱ οὐδέποτε ἐκτελούμεναι, αἱ συκοφανταίαι κατὰ τῶν ἀντιπάλων μερίδων, αἱ σοφιστεῖαι καὶ στρεψοδικαίαι ἀπὸ τοῦ βήματος ἢ διὰ τοῦ τύπου, ἡ ρητορικὴ τοῦ πατριωτισμοῦ, αἱ καταχθόνιαι ἐπινοήσεις ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς κατασυντρίψεως τῶν κρατούντων καὶ ἐν γένει πάντα τὰ μηχανεύματα ἀπὸ τῶν ἀθωοτέρων μέχρι τῶν ἀγενεστέρων καὶ ἐγκληματικωτέρων λαμβάνουσι χώραν διὰ τοῦ ψεύδους. Ἄνευ τοῦ ψεύδους οὔτε συμπολίτευσις οὔτε ἀντιπολίτευσις θὰ ὑπῆρχεν ἐν ταῖς πολιτείαις. Πόσων ἡ γλῶσσα λέγει *ὄχι ἐνῶ* ἢ συνειδήσεις φωνάζει *καὶ!* Πόσας ἀγορητικὰς δυωδίας θὰ ἀκούομεν ἀπὸ τοὺς ρήτορας τοῦ βήματος τῆς βουλῆς π. χ., ἐὰν ἡ φωνὴ τῆς συνειδήσεως τῶν ρητόρων ἠκούετο ὡς ἡ φωνὴ τοῦ λάρυγγος.

Τὰ ψεῦδη τῶν πολιτικῶν ἀποβαίνουσι ἐνίοτε καταστρεπτικὰ δι' ὅλον τὸ ἔθνος. Ἐκ τῆς προσφάτου ἱστορίας δυνάμεθα νὰ λάβωμεν ἐν τοιοῦτο παράδειγμα. Πολλοὶ τῶν ἀναγνωστῶν θὰ ἔμαθον — ἐὰν παρηκολούθησαν τὰς ἐφημερίδας τοῦ προπαρελθόντος ἔτους — τὰ κατορθώματα καὶ τὴν τύχην τοῦ περιωνύμου ἐκείνου Σείκου μικροῦ τινος κράτους τῆς κεντρικῆς Ἀφρικῆς, ὅστις μετὰ τὴν κατάληψιν τῆς ἐξουσίας πρὸς παράτασιν αὐτῆς ἐψεύδετο εἰς τὸν λαὸν οὐ ἐκηρύχθη ἀρχηγός, ὑποσχόμενος αὐτῷ ψεῦδως καὶ ἐπὶ ἐν ὀλόκληρον ἔτος τὸν πόλεμον κατ' ἐνὸς γείτονος κράτους. Ὁ δυστυχὴς λαὸς φανταζόμενος ἐκ τῶν προτέρων τὰς λεηλασίας καὶ τὸ ἀφθονὸν τῆς λείας, ἦν θὰ εὑρίσκεν ἐν τῷ γείτονι ἐχθρικῶν κράτει, τοῦ ὁποίου τὴν ἦτταν ἐθεώρει ὡς βεβαίαν, ὑπέστη κολοσσιαίας

θυσίας, πειθόμενος εἰς τὰ ψεῦδη τοῦ Σείκου, ἀλλ' ἀντὶ τοῦ μάτην ἀναμενομένου πολέμου καὶ τῆς μορφῆς τοῦ Ἄρεως, εἶδε τὰ νῶτα τοῦ Σείκου φεύγοντος ἐν σπουδῇ κατὰ τὴν κρισιμωτέραν στιγμὴν καὶ ἐγκαταλείπωντος αὐτὸν ἐκπεπληγμένον πρὸ τοῦ θεάματος.

Τὸ ψεῦδος παρὰ τοῖς πολιτικοῖς χρησιμεύει ὡς φύλλον συκῆς πρὸς κάλυψιν τῶν ἀποκρύφων μερῶν τῆς ψυχῆς των, ὡς προσωπεῖον πρὸς ἀπόκρυψιν τῆς φυσιογνωμίας τῆς ἐσωτερικῆς προσωπικότητός των, διὸ καὶ μετὰ τὴν ἐγκληματικωτέραν πολιτείαν αὐτῶν ἔχουσι τὸ θάρρος νὰ παρουσιάζωνται πάλιν πρὸ τῆς κοινωνίας, ἀποδεικνύοντες εὐκολώτατα τὴν ἀθωότητά των διὰ τοῦ ψεύδους.

Τὸ περίεργον δὲ εἶνε ὅτι χάρις εἰς τὴν ἀνθρωπίνην λογικὴν τὰ ψεῦδη τῶν πολιτευομένων ἕνεκα τῆς μεγάλης καὶ συκῆς χρήσεως αὐτῶν ἀπολλοῦσιν ἐν τῇ κοινῇ συνειδήσει τὴν κακὴν σημασίαν αὐτῶν ὡς τι ἀνήθικον κατ' ἀρχὴν θεωρουμένων, καὶ λαμβάνουσιν ἄλλο ὄνομα οἷον *ἐπιδειξιότης*, *ικανότης*, διὸ καὶ ὑπὸ τῶν πολλῶν οὐ μόνον οἱ πολιτικοὶ ψεύσται δὲν κατακρίνονται γενικῶς, ἀλλὰ καὶ τὸναντίον ἐπαινοῦνται καὶ θεωροῦνται ἱκανοὶ καὶ ἐπιτήδειοι ἄνθρωποι. Τὸ αὐτὸ ἄλλως συμβαίνει καὶ διὰ τὰ ἐγκλήματα· ὅσον ταῦτα συχνότερον συμβαίνουν ἐν κοινωνίᾳ τινί, τοσοῦτον ὀλιγοτέραν ἐντύπωσιν ἐμποιοῦσιν εἰς αὐτὴν καὶ ἦττον αὐστηρῶς τιμωροῦνται ὑπὸ τῶν ὀρκωτῶν, τῶν ἀντιπροσώπων τούτων τῆς κοινῆς γνώμης καὶ τῆς κοινῆς ἠθικῆς τῆς κοινωνίας, ἐνῶ ἀκριβῶς ἔπρεπε τὸ ἐναντίον νὰ γίνηται. Κατὰ τὸν Tarde ἐν τῇ μεσημβρινῇ Ἰταλίᾳ τὰ ἐγκλήματα εἰσὶ πολὺ ἀφθονώτερα ἢ ἐν τῇ βορείῳ, τιμωροῦνται δὲ ἀσυγκρίτῳ τῷ λόγῳ ἦττον αὐστηρῶς ἐν ἐκείνῃ ἢ ἐν ταύτῃ.

Τῆς ἀληθείας τοῦ γεγονότος τούτου ἔχομεν ἄλλως μεγάλην πείραν δυστυχῶς ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες, οὔτινες βλέπομεν κατ' ἐκάστην ἐν τοῖς χρονικοῖς τῶν ἐλληνικῶν κακουργοδικεῖων τοὺς ὀρκωτοὺς ἡμῶν πανταχοῦ ἀνακαλύπτοντας βρασμοὺς ψυχῆς καὶ τὰ δύο ἐκεῖνα περιώνυμα *ἐλαφρυντικά*, ἕνεκα τῶν ὁποίων οἱ μὲν φονεῖς τιμωροῦνται μὲ ἐνὸς ἔτους ἢ δύο μέχρι πέντε ἐτῶν, φυλάκισιν, οἱ δὲ κλέπται μὲ ὀκτῶ ἢ δέκα ἐτῶν, ὡς ἐσχάτως ἐν τοῖς χρονικοῖς τῶν δικαστηρίων ἡμῶν παρετηρήσαμεν μίαν τοιαύτην περίπτωσιν. Ἐν τοῖς τοῖς ὁ βαθμὸς τῆς αὐστηρότητος τῶν ἐγκλημάτων ἐν κοινωνίᾳ τινί εἶνε ἐν τῇ τιμωρίᾳ τὸ ἀλάνθαστον σημεῖον τοῦ βαθμοῦ τῆς ἐπικρατουμένης ἠθικῆς καὶ τοῦ πολιτισμοῦ ἐν αὐτῇ.

Τὸ ὑποκάμισον ὅπερ φέρομεν ἐσωτερικῶς δὲν τὸ αἰσθανόμεθα ἕνεκα τῆς ἀενάου ἐπαφῆς αὐτοῦ μετὰ τῆς ἐπιφανείας τοῦ δέρματος καὶ τῆς

έντεῦθεν ἐπακολουθοῦσης *συνηθείας* αὐτοῦ

Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον, φαίνεται, ἕνεκα τῆς ἀενάου ἐπαφῆς τῶν ψευδῶν καὶ ἐγκλημάτων μετὰ τῆς ἐπιφανείας τῆς ἠθικῆς συνειδήσεως, αἱ ἐντυπώσεις ταύτης εἰσὶν ἀσήμαντοι καὶ ἐπομένως ἡ ἀντίδρασις μηδαμινή, ὡς αἱ ἐκ τῆς ἐπαφῆς τοῦ ὑποκαμίσου ἐντυπώσεις τῶν νεύρων τοῦ δέρματος εἰσὶ σχεδὸν μηδαμιναί: τὸ ὑποκάμισον εἶνε τὰ ψεῦδη καὶ τὰ ἐγκλήματα, τὸ δὲ ἡ ἠθικὴ συνείδησις. Αὕτη ἐν Ἑλλάδι π. χ. κυρίως ἀντιδρᾷ τότε μόνον, *ὅταν φορέσῃ νέον ὑποκάμισον*, τουτέστι ὅταν συμβῆ μέγα τι στυγερὸν καὶ ἀποτρόπαιον κακούργημα, τότε δὲ λέγομεν ὅτι *συνεταράχθη* ἅπαντα ἡ κοινωνία ἐπὶ τῷ ἀκούσματι τῆς στυγερᾶς δολοφονίας κτλ. ὡς *συνταράσσεται* τὸ σῶμα τοῦ φοροῦντος νέον καὶ ψυχρὸν ὑποκάμισον. Εἰ δὲ μὴ τὰ ἄλλα ἐγκλήματα τὰ καθ' ἑκάστην συμβαίνοντα εἶνε *συνειθισμένα* πράγματα!

Διὰ τὸν φυσιολογικὸν λοιπὸν τοῦτον λόγον καὶ τὰ ψεῦδη τῶν πολιτικῶν οὐδεμίαν σχεδὸν ἐντύπωσιν ποιοῦσιν ἐπὶ τοῦ κοινοῦ.

Εἰς τὸ γένος τοῦτο τῶν πολιτικῶν ἐμπεριλαμβάνεται καὶ τὸ εἶδος ἐκεῖνο τῶν δημοσιογράφων, οἵτινες τὸ ἀτομικὸν αὐτῶν συμφέρον ἢ τῆς μερίδος, ἐν ἧ τάσσονται, ὑπ' ὅψιν ἔχοντες, γράφουσι τὰ ἐναντία ἐκείνων, ὅσα ἐνδομύχως σκέπτονται καὶ φρονοῦσι ψευδόμενοι κυνικώτατα, διαστρεβλοῦντες τὰ γεγονότα καὶ παραμορφοῦντες τὴν ἀλήθειαν. Οὗτοι εἰσὶν οἱ θορυβωδέστεροι κήρυκες τοῦ ψεύδους ἐν τῇ κοινωνίᾳ, οἱ ἐκμεταλλεῦται ὅλων τῶν εὐγενῶν αἰσθημάτων αὐτῆς ἀπὸ τοῦ πατριωτισμοῦ μέχρι τῆς φιλανθρωπίας.

Ἐκκαμινεῦσι παντὸς εἶδους σκωρίαν ἰδεῶν παθῶν, τάσεων καὶ οὐτοπιῶν διὰ τοῦ πυρὸς τῶν ταπεινότερων ἀνθρωπίνων παθῶν· αἱ ἀτμώδεις φράσεις, οἱ καπνοὶ τῶν κοινοτοπιῶν, τὰ ἀέρια τῶν ψευδῶν αἰσθημάτων διαχέονται ἀφθόνως εἰς τὴν κοινωνικὴν ἀτμόσφαιραν καὶ δηλητηριάζουσι ἅπασαν τὴν κοινωνίαν.

Ὁ τύπος, ὁ ἄφωνος οὗτος Στέντωρ, οὗ τὴν φωνὴν ἰσχυρῶς αἰσθανόμεθα χωρὶς νὰ ἀκούωμεν, ψεύδεται τοσοῦτῳ μᾶλλον ἀσυστόλως καὶ ὑπερβολικῶς, καθὼς ἀποτείνεται πρὸς μεγάλην μάζαν ἀνθρώπων· τὸ ψεῦδος αὐτοῦ εἶνε ἀθροιστικόν, ἥτοι ἐνέχει πάντα τὰ στοιχειώδη ψεῦδη, δι' ὧν ἐξαπατᾶται ἐν ἑκάστον ἄτομον χωριστὰ καὶ ἅπαντα ταυτόχρονως ὁμοῦ. Οἷαν σχέσιν ἔχουσιν ἐν τῇ ζωολογίᾳ οἱ λύκοι πρὸς τοὺς κύνες, τὴν αὐτὴν ἔχει καὶ τὸ εἶδος τοῦτο τῶν δημοσιογράφων πρὸς τοὺς δημοσιογράφους ἐκείνους τῆς *Α' Κλάσεως*, οἵτινες διὰ τὸ συμφέρον τῆς κοινωνίας εἰλικρινῶς ἐργαζόμενοι ψεύδονται ἐνίοτε πρὸς ὄφελος αὐτῆς· εἶνε ἀληθὲς ὅτι ὁ κύων ὑλακτεῖ καὶ συχνάκις δάκνει, ἀλλὰ πάντοτε

εἶνε ὠφέλιμος ζῶν. Ὁ λύκος ὁμοίως εἶνε πάντοτε βλαπτικὸν ὃν οὐχ ἤττον ἀκριβῆ ὄρια βεβαίως μεταξὺ τῶν δύο τούτων εἰδῶν δὲν ὑπάρχουσιν.

Τὸ γένος τῶν ἐκμεταλλεῦτῶν τῶν θρησκευτικῶν ἰδεῶν. Ἐνταῦθα ἀνήκουσιν ἅπαντες οἱ Γραμματεῖς, οἱ Φαρισαῖοι καὶ Ὑποκριταί, οἵτινες τὴν θρησκείαν ὡς ἐμπόριον μεταχειρίζονται, ἢ δι' αὐτῆς ἱκανοποιοῦσι παντὸς εἶδους πάθη καὶ ἐπιτυχάνουσιν ἀθεμίτων καὶ ἀνόμων σκοπῶν. Οὗτοι μεγάλην ἐπίδρασιν ἐξασκοῦσιν ἐπὶ τῆς καθόλου πορείας τῶν κοινωνιῶν διὰ τῶν ψευδῶν, ἰσχυρῶς κλονίζοντες πᾶσαν πεποιθήσιν τοῦ λαοῦ ἐπὶ τῆς ἠθικῆς τῆς στηριζομένης ἐπὶ τῆς θρησκείας. Τὰ εἶδη ταῦτα διακρίνονται εἰς τὰ στρώγλας τῶν μοναστηρίων, ἢ ἐν ταῖς πόλεσι καὶ τοῖς χωρίοις ἀποζῶντα ἐκ τῆς ἀπλότητος καὶ τῆς εὐπιστίας τῶν πολλῶν. Πόσην ἐπίδρασιν ἔσχον ἐπὶ τῆς τύχης τῆς ἀνθρωπότητος οἱ ψεῦσται τοῦ γένους τούτου, κάλλιον δύναται τις νὰ ἐννοήσῃ ἀναδιφῶν τὰς σελίδας τῆς ἱστορίας καὶ τὰ χρονικά τῶν παρελθουσῶν ἐποχῶν. Σήμερον οἱ ψεῦσται οὗτοι κατὰ τὸ πλεῖστον ἀντικατεστάθησαν ὑπὸ τῶν πολιτικῶν.

Ἡ οἰκογένεια τῶν ἐμπόρων. Ἐνταῦθα κατατάσσομεν πάντα τὰ γένη καὶ εἶδη τῶν ἐμπορευομένων. Τοὺς κυρίως ἐμπόρους, τοὺς κυβιστάς, τοὺς βιομηχάνους, τεχνίτας κτλ. Πόσα ψεῦδη δὲν λέγει ὁ ἔμπορος διὰ νὰ πωλήσῃ τὸ ἐμπόρευμά του! Τί δὲν μηχανᾶται ὁ βιομηχάνος διὰ νὰ νοθεύσῃ τὰ διάφορα προϊόντα τῆς βιομηχανίας! Ποίας πονηρίας δὲν ἐφευρίσκουσιν οἱ ἀνθρώποι τῶν χρηματιστηρίων πρὸς ἐξαπάτησιν ἀλλήλων καὶ τῶν ἀδαεστέρων! Ἐμπόριον ἄνευ ψεύδους εἶνε τι ἀδύνατον. Ἐν πάσῃ δολογησίᾳ μεταξὺ δύο ἀνθρώπων ἡ παρουσία τῆς δυσπιστίας οὐδὲν ἄλλο σημαίνει ἢ τὴν συνείδησιν τοῦ ψεύδεσθαι, ἢ ἐκᾶτερος τῶν συναλλασσομένων ἔχει ἐν ἑαυτῷ. Ὑποπτεύει τις τὸ ψεῦδος, διότι ὁ ἴδιος ἐψεύσθη πολλάκις.

Οἰκογένεια τῶν κλεπτῶν καὶ κακούργων. Ὁ κλέπτης ἢ ὁ κακούργος πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν πράξεων του καὶ ἵνα ἐπιτύχῃ τοῦ σκοποῦ, ἀποκρύπτει ἀπὸ τοῦ μέλλοντος θύματος· εἴτε διὰ λόγων εἴτε διὰ προσποιητῶν πράξεων τὰ διανοήματά του, ἥτοι ψεύδεται. Ὅταν δὲ συλληφθῇ ὑπὸ τῆς δικαιοσύνης, ψεύδεται ἐπίσης πρὸς ὑπεράσπισίν του, ἀρνούμενος τὰ γενόμενα, ἢ ἄλλην ἐρμηνείαν δίδων εἰς αὐτά. Ἐνταῦθα ἀνήκουσι τὸ εἶδος τῶν κυρίως κλεπτῶν καὶ *λωποδυτῶν*, τῶν *ἀπατεῶρων* (charlatans), τῶν *πλαστογράφων*, *χαρτοπαικτῶν*, τῶν *καταχραστῶν ἐμπιστοσύνης* καὶ τῶν πάσης ἀποχρώσεως ἐγκληματιῶν. Τὰ εἶδη ταῦτα ἐμποιοῦσιν ἀποστροφήν καὶ ἀποτροπίασιν εἰς τὴν κοινωνίαν, διότι τὸ ψεῦδος ἐνταῦθα φαίνεται ὅπως γυμνὸν καὶ ἐστερημένον παντὸς προσήματος ἀληθείας, διὸ ὁμοίως εἶνε καὶ ἐν ταῦ-

τῷ ὀλιγώτερον ἐπικίνδυνον καὶ βλαπτικὸν αὐτῇ σχετικῶς πρὸς τὰ ἄλλα ψεύδη, τὰ ὁποῖα δυσκόλως ἐξελέγχονται καὶ διακρίνονται ἀπὸ τῆς ἀληθείας, ἧς τὴν χροιάν ἐξωτερικῶς λαμβάνουσι, καὶ πᾶσαν προφύλαξιν σχεδὸν ἀδύνατον καθιστῶσιν.

Ἡ οἰκογένεια τῶν εἰς τὰ ἐλευθέρια ἐπαγγέλματα ἀνηκότων. Ἐνταῦθα οἱ δικηγόροι κατέχουσι τὴν πρώτην θέσιν ὡς πρὸς τὸ ἄφθονον καὶ τὴν ποικιλίαν τῶν ψευδῶν. Δικηγόρος ἄνευ ψεύδους εἶναι τι οὐτοπικόν. Τοῦ δικαίου ἐνὸς ὄντος, ἐν πάσῃ δὲ ὑποθέσει δύο δικηγόρων ὑπαρχόντων, ἔπεται ὅτι τὸ ψεῦδος θὰ χρησιμεύσῃ εἰς ἓνα ἐκ τῶν δύο ὡς ὄργανον τῆς ὑπερασπίσεως τῆς ὑποθέσεως. Σπάνια εἰσὶν αἱ περιπτώσεις ἐκεῖναι, καθ' ἃς ἀμφοτέροι οἱ δικηγόροι καλῆ τῇ πίστει νομίζουσι, ὅτι ἔχουσι τὸ δίκαιον ὑπὲρ ἑαυτῶν, ὡς π.χ. διάτάξις τις ἀσφῆς τοῦ νόμου διττὴν ἑρμηνείαν δύναται νὰ λάβῃ. Ἀλλὰ καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἐν ταῖς λεπτομερείαις τῆς διεξαγωγῆς τῆς ὑποθέσεως τὰ ψεύδη θὰ πληρώσωσι τὸν ἀτμοσφαιρικὸν ἀέρα τῆς αἰθούσης τοῦ δικαστηρίου. Ἀφαιρέσατε τὸ ψεῦδος ἀπὸ τοῦ δικηγόρου, ὁ δικηγόρος ἀσφυκτιᾷ καὶ θνήσκει, ὡς ἀσφυκτιᾷ τις καὶ θνήσκει μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος ὃν ἀναπνέει.

Οἱ ἰατροί, οἵτινες ψευδῶς λέγουσιν εἰς τὸν ἄσθενῆ ἢ τοὺς περὶ αὐτόν, ὅτι διέγνωσαν τὴν νόσον αὐτοῦ, καὶ διατάσσουσι φάρμακα, ψευδῶς διαβεβαιοῦντες τὸ ὠφέλιμον αὐτῶν.

Καὶ τέλος πάντες, ὅσοι ἐν τῇ ἐξασκήσει τῶν ἐλευθερίων ἐπαγγεμάτων λέγουσι τὰ ἐναντία ἐκείνων, ἀπερ ἐνδομύχως φρονοῦσιν ἢ διαβεβαιοῦσιν τι, περὶ οὗ ἀμφιβάλουσι καθ' ἑαυτούς.

Δευτέρα τάξις. ψεύδη παθολογικά.

Ἐνταῦθα ἀνήκουσι διάφορα εἶδη ψευστῶν, οἵτινες ἔχουσι ὡς κοινὸν χαρακτῆρα παθολογικόν τι ἕδαφος ἐν τῇ ἐκδηλώσει τῶν ψυχικῶν πράξεων. Ἐν ταῖς οἰκογενεαῖς ταύταις ἐπικρατοῦσι διάφορα νευρικὰ ἢ ψυχικὰ νοσήματα. Τὸ ψεῦδος ὑπὸ τούτων λέγεται οὐχὶ ἐκ συστηματικῆς καὶ ἐσκεμμένης προμελέτης, οὐδὲ ἐκ πάθους ὠρισμένου ἢ ἐλατηρίου πρὸς ἐπιδιώξιν συμφέροντος, ἀλλ' ὠθοῦνται ὑπὸ παθολογικῆς τινος κακίας καὶ σχεδὸν ἀσυνειδήτως, τῆς βουλήσεως, παρὰ τούτοις ἐντελῶς ἀνισχύρου καὶ ἀδυνάτου οὔσης, ἵνα βλάψωσιν ἄτομόν τι, ἢ νὰ ἐπισύρῳσιν τὴν προσοχὴν ἐφ' ἑαυτῶν, τὸ σκάνδαλον διὰ τὸ σκάνδαλον ἐπιδιώκοντες.

Αἱ ὑστερिकाὶ παρέχουσι λαμπροὺς τύπους τοιούτων ψευστῶν. Ὁ Lasègue ἀναφέρει ὑστερικήν τινα Παρισινήν, ἧτις ἐπὶ τινα χρόνον εἶχε τυχρᾶξαι τοὺς κύκλους τῆς διπλωματίας καὶ πολλὰ ἐστεμμένους κεφαλὰς τῆς Εὐρώπης. Ἡ γυνὴ αὕτη εἶχε γράψαι πρὸς τὸν βασιλέα τῆς Ἰταλίας Βίκτορα Ἐμμανουήλ, ὅτι εἶνε νόθος θυ-

γάτηρ τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ πριγκηπίσσης De Caignan. Πρὸς ἀπόδειξιν δὲ τοῦ ἀληθοῦς τῆς διαβεβαιώσεως ταύτης ἔλεγεν, ὅτι δύναται νὰ προσαγάγῃ πολλὰ τεκμήρια, μεταξύ τῶν ὁποίων ὠμίλει εἰς τὸν βασιλέα καὶ περὶ ἐνὸς κιβωτιδίου ἐσφραγισμένου τῆς πριγκηπίσσης, τὸ ὁποῖον αὕτη εἶχεν ἐμπιστευθῆ πρὸς τὴν γυναῖκα, ἧτις ἀνέλαβε νὰ γαλουχήσῃ τὸ νόθον δῆθεν τέκνον τῆς· ἡ τροφὸς αὕτη εἶχεν ἐκμυστηρευθῆ εἰς αὐτήν, ὅτε ἐνηλικιώθη, πολλὰ σχετικὰ πρὸς τὸ γεγονός τοῦτο. Ὁ βασιλεὺς κατ' ἀρχὰς οὐδὲν ἀπήντησεν, ἀλλὰ λαμβάνων ἐκ μέρους τῆς ὑστερικῆς ταύτης συχνάκις ἐπιστολάς. ἐν αἷς μετὰ μεγίστης τέχνης ἐδημιούργει τὸ μυθιστόρημα τῆς καταγωγῆς αὐτῆς, καὶ σκανδαλισθεὶς ἀπεφάσισε καὶ ἔστειλεν ἓνα ἐκ τῶν ὑπασπιστῶν του πρὸς τὸν Ναπολέοντα, παρακαλῶν αὐτὸν ὅπως διατάξῃ τὴν ἀστυνομίαν πρὸς ἐξακριβώσιν τοῦ γεγονότος. Ἡ ἀστυνομία μετὰ πολλὰς ἐξετάσεις τῆς ὑστερικῆς γυναικὸς δὲν ἐπέισθη, ἀλλ' ὁ ὑπασπιστὴς τοῦ βασιλέως πεισθεὶς εἰς τοὺς λόγους καὶ τὰς ἀποδείξεις αὐτῆς καὶ γράψας τὴν πεποίθησίν του πρὸς τὸν βασιλέα, διετάχθη ὑπ' αὐτοῦ, ὅπως τὴν ὀδηγήσῃ εἰς τὴν αὐλὴν τῆς Ἰταλίας, ἔνθα τῷ ὄντι ἡ ὑστερική ἡρῶς ἡμῶν μετέβη καὶ διέτριψεν ἀρκετὸν χρόνον. Μετὰ ταῦτα δὲ ἡμέραν τινα ἄνευ λόγου καὶ ἀφορμῆς τινος ἀναχωρεῖ αἰφνιδίως ἐκ τῆς Αὐλῆς τοῦ βασιλέως τῆς Ἰταλίας καὶ ἐπιστρέφει εἰς Παρισίους, ἔνθα ἐξακολουθεῖ νὰ διηγῆται εἰς πάντα τὸν μῦθον τῆς βασιλικῆς καταγωγῆς αὐτῆς. Ἡ ἀστυνομία ἐκ νέου ἐνεργήσασα ἀνακρίσεις ἀπεκάλυψε τὰ ψεύδη τῆς γυναικὸς ταύτης, ἧτις εἶχε κατορθώσει νὰ ἀποκρύψῃ μέχρι τοῦδε ὅτι ἦν σύζυγος ἐνὸς πτωχοῦ κουρέως. Ἔως οὗ ἡμέραν τινα προσαχθεῖσα ἐν τῇ Ἀστυνομίᾳ δι' ἐπιλήψιμόν τινα πράξιν, προσεβλήθη ὑπὸ σφοδροῦ ὑστερικοῦ παροξυσμοῦ ἀπολήξαντος εἰς ἀφασίαν καὶ ἐτέθη ὑπὸ τὴν θεραπείαν τοῦ καθηγητοῦ Lasègue, ὅστις οὕτως εὔρε τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐξετάσῃ αὐτὴν ὑπὸ ἰατροδικαστικῆν ἔποψιν.

Τὸ περίεργον εἶνε, ὅτι σὺν τῇ ἐπαναλήψει τῆς διηγῆσεως τῆς αὐτῆς ἱστορίας εἶχε κατορθώσει νὰ πείσῃ καὶ τὸν σύζυγόν τῆς περὶ τοῦ ἀληθοῦς τῆς βασιλικῆς καταγωγῆς αὐτῆς, περὶ ἧς βαθμηδὸν καὶ ἡ ἰδίᾳ ἐπέισθη ἐπὶ τέλους. Ἡ οἰκειοποίησις τῷ ὄντι τοῦ ψεύδους παρὰ δευτέρου προσώπου δὲν εἶνε σπανία. Πολλὰ άτομα ἀκούσαντα πολλάκις ψευδῆ τινα ἱστορίαν παρ' ἄλλου, ὑποκαθιστῶσιν ἑαυτούς εἰς τὸν διηγηθέντα αὐτὴν καὶ σὺν τῷ χρόνῳ καὶ τῇ ἐπαναλήψει διαβεβαιοῦσιν, ὅτι ἰδίῳι ὄμμασιν εἶδον τὰ γεγονότα, ὅτι κύριοι οἱ ἴδιοι ἔλαβον μέρος εἰς αὐτὰ κτλ. καὶ ἐπὶ τέλους πείθουσι καὶ ἑαυτούς, ὅτι ἀληθῆ λέγουσιν. Τοῦτο ἰδίως συμβαί-

νει εἰς τοὺς παῖδας, οἵτινες εὐκόλως ὑποκαθίστωνται αὐτοὺς εἰς τὰ πρόσωπα ἑνὸς διηγήματος, ὅπερ ἤκουσαν παρά τινος, διαβεβαιούντες ἐν ὅλῃ τῇ παιδικῇ ἀφελείᾳ, ὅτι αὐτοὶ ὑπῆρξαν οἱ ἥρωες τῶν γεγονότων τοῦ διηγήματος, πολλάκις δὲ ἕνεκα τῆς τάσεως ταύτης τῆς αὐταπάτης, τοῦ παραδόξου τούτου ψυχολογικοῦ φαινομένου γίνονται πρόξενοι σκανδαλωδῶν ὑποθέσεων καὶ ἐκθέσεως τῆς ὑπολήψεως ἀθῶων προσώπων, ἢ ἐχρησίμευσαν ὡς ὄργανα ἀσυνείδητα συκοφαντιῶν ἐπικινδύνων εἰς ἀνθρώπους ἐπιδιώκοντας ἕνοχόν τι συμφέρον ἢ ἐκδίκησιν κατὰ τινος προσώπου.

Οἱ μικροὶ οὗτοι ψεῦσται εἰς οὓς ὑποβάλλονται τοιαῦτα ψεῦδη βεβαιούσι μετὰ σταθερότητος, ὅτι εἶδον ἢ ἤκουσαν πράγματα, ὧν οὐδέποτε ὑπῆρξαν αὐτόπται ἢ αὐτήκοοι μάρτυρες. Πολλάκις δὲ καὶ ἀφ' ἑαυτῶν ὑπὸ μυστηριώδους τινὸς φυσικῆς κακίας ὠθούμενοι, δημιουργοῦσιν ἐκ τοῦ προχείρου λίαν ἐπικίνδυνα ψεῦδη.

Περὶ τῶν ὑστερικῶν ἐνταῦθα προκειμένου, εἶναι τοῖς πᾶσι γνωστόν ὅτι αὐταὶ ὑπὲρ πᾶν ἄλλο νοσηρῶς τὰ νεῦρα διατεθειμένον ἄτομον ψεύδονται μετὰ τοῦ μεγαλειτέρου κυνισμού καὶ μετὰ σατανικῆς πονηρίας, βοηθουμένης ὑπὸ ἀξιοθαυμάστου δημιουργικῆς δυνάμεως τῆς φαντασίας των. Εἰς ἐκ τῶν οὐσιωδεστέρων χαρακτηριστῶν τῆς παραδόξου ψυχικῆς καταστάσεως αὐτῶν, οὐδέποτε σχεδὸν ἐλλείπων, εἶνε ἡ τάσις τοῦ ἐξαπατᾶν πάντα πλησιάζοντα αὐτοὺς καὶ πρώτιστα πάντων τὸν ἰατρόν. Εἶναι ἀπίστευτος ἡ ἐπινοητικὴ αὐτῶν ἰκανότης διὰ τὰ ψεῦδη μηχανῶνται τὰ ἀδύνατα, ἵνα ἐπισύρῃσι τὴν προσοχὴν ἢ τὴν συμπάθειαν τῶν πλησιάζόντων αὐτοὺς καὶ πολλάκις οἱ πειραματιζόμενοι ἐπ' αὐτῶν ἰατροὶ ἐγένοντο παίγνια τῶν προσποιήσεων καὶ ψευδῶν των.

Ἐγνωρίσαμεν πρό τινων ἐτῶν ἐν τῇ κλινικῇ τοῦ Charcot νεανιδά τινα 15 ἐτίδα, Ῥωσσίδα, ἐβραϊκῆς καταγωγῆς, ἣτις ἐπὶ ἐνέτος ἠνάγκασε τοὺς γονεῖς αὐτῆς νὰ τὴν ὀδηγῶσιν ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν πρὸς συμβουλήν τῶν διασημοτέρων ἰατρῶν τῆς Εὐρώπης δι' ἐν παράδοξον νόσημα, ὑφ' οὗ ἠτιάτο ὅτι ἐπασχεν. Ἐπέμενε νὰ ἔχη δεδεμένον τὸν δεξιὸν ὀφθαλμὸν δι' ἐπίδεσμον· ὁσάκις δὲ ἀφῆρει τὸν ἐπίδεσμον, ἀμέσως συνέστελλεν ἅπαντας τοὺς μῦς τοῦ δεξιοῦ ἡμίσεος τοῦ προσώπου λίαν ἰσχυρῶς, εἰς τρόπον ὥστε παρήγετο μία φρικώδης δυσμορφία ἐκ τοῦ παραδόξου τούτου μορφασμοῦ. Εὐθύς δ' ἄμα ἐπετίθετο ὁ ἐπίδεσμος, ἢ διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῆς χειρὸς ἐκλείετο ὁ δεξιὸς ὀφθαλμὸς, ὁ σπασμὸς τῶν μυῶν ἔπαυε καὶ τὸ πρόσωπον ἐλάμβανε τὴν φυσικὴν αὐτοῦ ἔκφρασιν. Ὁ Charcot ἐν ἀρχῇ ἠπατήθη, ὡς ἠπατήθησαν οἱ ἰατροὶ τῆς Μόσχας, τῆς Βιέννης καὶ τοῦ Βερολίνου· ἀλλ' ὑποπτευθεὶς ἀπάτην, πα-

ρεκάλεσε τοὺς γονεῖς τῆς νεανίδος, ὅπως ἐπὶ ὀλίγον χρόνον ἀφήσωσιν αὐτὴν ἐν Σαλπεντιέρῃ, ἵνα μελετηθῇ καλῶς τὸ νόσημα. Μετὰ τινὰς δὲ ἡμέρας οἱ ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ ἀνεκάλυψαν τὸν δόλον τῆς πασχούσης, ἣτις ἐπὶ τέλος ὠμολόγησε τὸ ψεῦδός της.

Ἐνίοτε δὲ αἴφνης καὶ ἄνευ λόγου ἀποστροφὴν καὶ μῖσος πρὸς ἄτομόν τι αἰσθανόμεναι, πλάττουσι τοὺς ἀποτροπαιοτέρους καὶ τεχνικωτέρους μύθους εἰς βάρος τῆς τιμῆς καὶ ὑπολήψεως αὐτοῦ, μύθους, εἰς τοὺς ὁποίους ἐνίοτε εὐπιστοὶ δικασταὶ δίδουσι τὸ κύρος τῆς ἀληθοῦς ἱστορίας, καὶ ἐκδίδουσι συνεπῶς ἀτιμωτικὴν τινα ἀπόφασιν κατὰ τοῦ ἀθῶου θύματος τῆς ὑστερικῆς. Ἄλλοτε ἄνευ πάθους καὶ ἀπλῶς τὸ σκάνδαλον διὰ τὸ σκάνδαλον ἐπιδιώκουσαι, δημιουργοῦσι ψεῦδη πρὸς ἐξαπάτησιν τοῦ κοινοῦ. Πολλάκις πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον μεταχειρίζονται αὐτὰς ἐπιτήδειοι τινες ἀπατεῶνες. Ἐξ αὐτῶν στρατολογοῦνται ὑποβάτιδες τινες καὶ μαγνητιζόμεναι, αἱ μαντεύουσαι τὸ μέλλον, αἱ εἰς σχέσεις μετὰ τῆς θεότητος εὐρισκόμεναι κτλ, περίξ τῶν ὁποίων ἐνίοτε τοσοῦτος πάταγος ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἐγείρεται.

Οἱ ἡμιφρενοβλαβεῖς καὶ οἱ ἐκπεφυλισμένοι (dégénérés), τούτέστιν οἱ ἐκ γενετῆς ἀτελεῖ τὸν νοῦν ἔχοντες, οἷον οἱ μωροὶ (imbéciles), οἱ ἀσθενεῖς τὸ πνεῦμα (faibles d' esprit) καὶ οἱ ἐλαφροῦ βαθμοῦ ἡλίθιοι (idiots). Ἐκ τῆς κατηγορίας ταύτης ἐπικίνδυνοι ἰδίως εἶνε οἱ ἡμιφρενοβλαβεῖς ἢ οἱ λεγόμενοι ἐχέφρονες-παράφρονες (fous raisonnants). Οἱ τελευταῖοι οὗτοι μεστοὶ παθολογικῆς κακίας καὶ ἐχθρικῶς κατὰ πάντων ἀνεξαιρέτως διατεθειμένοι, αἰσθάνονται ἐν τῇ ἠθικῇ ταύτῃ διαστροφή αὐτῶν μεγίστην ἠδονὴν, ὅπως κατηγορῶσι καὶ συκοφαντῶσι δεινῶς καὶ τὰ μᾶλλον πρῶην τυχὸν προσφιλῆ αὐτοῖς πρόσωπα, δημιουργοῦντες ἐκ τοῦ προχείρου ἢ ἐκ προμελέτης τὰ φρικωδέστερα ψεῦδη, εἰς τὰ ὁποῖα φροντίζουν μετὰ διαβολικῆς προσοχῆς νὰ δώσωσι φαινομενικὴν τινα μορφήν ἀληθείας, διὸ καὶ γίνονται πολλάκις πιστευτοὶ ὑπὸ τῶν πολλῶν. Ἐγνωρίσαμεν μίαν τοιαύτην ἀσθενῆ, ἣτις διηγῆθη ἡμῖν μετὰ τοῦ σοβαρωτέρου καὶ πειστικωτέρου τρόπου τὰ μέσα, τὰ ὁποῖα μετεχειρίσθη ἡ μήτηρ αὐτῆς ὅπως οικειοποιήθη τὴν περιουσίαν της. Ἐννοεῖται οἰκοθεν, ὅτι τοῦτο ἦτο μῦθος, ἄλλως τε καὶ ἐβεβαιώθημεν περὶ τούτου προσηκόντως. Ὅταν δὲ εἰς τοὺς τοιοῦτους ψεύστας ἀποδείξῃ τις ὀφθαλμοφανῶς, ὅτι ψεύδονται, τότε ἡ ἐπιμένουσι μετὰ τοῦ κυνικωτέρου τρόπου πρὸς ὑπεράσπισιν τῶν λειψάνων τοῦ ψεύδους των, ἢ αἴφνης ἐγκαταλείπουσι τὸ ψεῦδός των, ἵνα δημιουργήσωσι ταχέως ἄλλο ἀνάλογον, ἀδιάφορουντες ἐντελῶς διὰ τὴν γνώμην τῶν ἄλλων.

Πάντα τὰ ψεῦδη τῶν εἰδῶν τούτων εἶναι

προϊόντα φυόμενα εἰς παθολογικὸν ἔδαφος κληρονομικῶς λαχόν αὐτοῖς. Ἡ τάσις τῶν ψευστῶν τούτων ἰσοδυναμεῖ πρὸς ὀργανικὴν ἀνάγκην, πρὸς ὀρμέμφυτον, διὸ καὶ ἡ εὐθύνη τῶν ψευστῶν τούτων δεῖν νὰ ᾖ ἐλαχίστη ἢ καὶ ἔν τισι περπτώσει μηδαμινῇ.

(Ἔπεται συνέχεια)

ΣΙΜΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ

ΤΟ ΚΙΤΡΙΝΟΝ ΜΑΝΤΙΛΙΟΝ

Κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν μεγάλων στρατιωτικῶν γινασιῶν τοῦ γερμανικοῦ στρατοῦ ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ αὐτοκρατορικοῦ διαδόχου, στρατιώτης τις τοῦ πυροβολικοῦ ἀποσπάται ἐκ τῶν τάξεων καὶ ἀναφέρεται εἰς τὸν ἀξιωματικὸν ζητῶν τὴν ἄδειαν ν' ἀπέλθῃ :

— Ὅλοι οἱ στρατιῶται μοῦ λέγουν πῶς εἶμαι κίτρινος σὰν τὸ θειάφι, πρέπει νὰ ἔχω χρυσοῦν...

Ὁ ἀξιωματικὸς ἀληθῶς ἐκπλήττεται ἐπὶ τῇ χροιά τοῦ ὀπίτου καὶ δὲν διστάζει νὰ δώσῃ αὐτῷ τὴν αἰτουμένην ἄδειαν.

Ἄλλὰ τῇ αὐτῇ στιγμῇ προσέρχεται ἔφιππος ὁ διάδοχος καὶ ἐρωτᾷ τί τρέχει καὶ τί ζητεῖ ὁ στρατιώτης. Ὁ ἀξιωματικὸς ἐξηγεῖ τὰ συμβαίνοντα. Καὶ αὐτὸς δ' ὁ Φρειδερίκος Γουλιέλμος μετ' ἐκπλήξεως παρατηρεῖ τὴν κίτρινην ὄψιν τοῦ πυροβολητοῦ.

Σημειωτέον ὅτι ἡ ἡμέρα ἦτο θερμοτάτη καὶ ὁ στρατὸς ὑπέφερε πολὺ ἐκ τοῦ καύσωνος. Οἱ ἄνδρες ἦσαν ἀθιδροὶ καὶ ἀπὸ τοῦ μετώπου δὲ τοῦ ἀναφερομένου στρατιώτου θρόμβοι ἰδρωτὸς ἔρρεον.

— Καλά, λέγει ὁ διάδοχος, πήγαινε νὰ ἡσυχάσῃς, ἀλλὰ εἶσαι λουσμῆνος εἰς τὸν ἰδρωτὰ, δὲν σφογγίζεις τὸ προσωπὸν σου.

Ὁ στρατιώτης ἐκβάλλει ἐκ τοῦ κόλπου τὸ μαντίλιόν του καὶ ἀπομάσσειται. Τὸ μαντίλιον ἦτο κίτρινον καὶ ἔφερον ἐν τῷ μέσῳ τετυπωμένην τὴν μορφήν τοῦ Αὐτοκράτορος Γουλιέλμου. Καὶ ὁ διάδοχος παρατηρεῖ τότε ὅτι ὅσον ὁ στρατιώτης ἀπομάσσειται ἡ μορφή αὐτοῦ καθίσταται ὠχρότερα. Ἐννοεῖ τὸ συμβαῖνον: τὸ πρόστυχον μαντίλιον βρεχόμενον ὑπὸ τοῦ ἰδρωτὸς μετέδιδε τὸ χρῶμα αὐτοῦ εἰς τὴν ἐπίδερμίδα.

Ὁ διάδοχος ἐξάγει τὸ ἰδικόν του λευκὸν μαντίλιον καὶ ρίπτει αὐτὸ πρὸς τὸν στρατιώτην.

— Πάρε, παιδί μου, τὸ μαντίλι αὐτὸ καὶ σφογγίσου· μὴ σφογγίξῃσαι μὲ τὸν αὐτοκράτορα πλέον... Κρύψε τον εἰς τὸν κόλπον σου,

εἰς τὴν καρδίαν σου καὶ θὰ ἦσαι ὑγιὴς καὶ ἀκμαῖος πάντοτε!

Καὶ ὁ στρατιώτης φυλάττει ἔκτοτε ὡς πολυτιμον ἐνθύμημα τὸ λευκὸν μαντίλιον τοῦ διαδόχου τῆς Γερμανίας, τοῦ προσφιλεστάτου Φρίτζ, ὡς καλοῦσιν αὐτὸν ἐν τῷ στρατῷ.

ΓΥΝΗ ΗΛΕΚΤΡΟΦΟΡΟΣ

Δὲν εἶνε πρωτάκουστόν τι ἡ ὑπαρξίς ἡλεκτροφόρων γυναικῶν. Τὸ ἀνθρώπινον σῶμα παράγει ἡλεκτρισμόν. Πᾶσα κίνησις, πᾶσα προστριβή, ὡς γνωστόν, γεννᾷ ἡλεκτρισμόν. Μὴ δὲν ἀρκεῖ νὰ προστριβῇ τις διὰ ψήκτρας φύλλον χάρτου, ἵνα ἡλεκτρισθῇ καὶ ἀναδοθῶσιν ἐξ αὐτοῦ ἡλεκτρικοὶ σπινθῆρες; Ἰμάντες δερμάτινοι ἢ ἐκ καουτσούκ στρεφόμενοι ταχέως ἐν τοῖς ἐργαστηρίοις ἡλεκτρίζονται. Τὸ δέρμα γαλῆς προστριβόμενον ἡλεκτρίζεται καὶ τοῦτο. Ἐν τῷ ἀνθρώπινῳ δὲ σῶματι ὑφίστανται τσοσαῦται ἀφορμαὶ κινήσεων μυϊκῆς συστολαί, ἀνακινήσεις τοῦ αἵματος ἐν τοῖς αἵματοφόροις ἀγγείοις κτλ. Ἀπλούστατον ἄρα ὅτι ὁ ἀνθρώπος παράγει ἡλεκτρισμόν. Ἄλλ' ὁ ἡλεκτρισμὸς οὗτος δὲν συγκεντρῶται, κατὰ γενικὸν κανόνα, ἐντὸς τοῦ σώματος. Ἄμα σχηματιζόμενος διαφεύγει διὰ τῶν ἄκρων τοῦ σώματος, τῶν ἀτμῶν τῆς ἀναπνοῆς κτλ. Εἶνε δὲ ἀδιόρατος. Ἐν ταῖς ξηροτάταις ζώναις τῆς Βορείου Ἀμερικῆς συμβαίνει πολλάκις, ἄμα ὡς κτένιον ψαύση γένειον ἢ κόμην, νὰ ὀρθοῦνται αἱ τρίχες καὶ νὰ ἀκούεται εἶδος τρυζοβολήματος, ἀναγγέλλοντος τὴν διαφυγὴν τοῦ ἡλεκτρισμοῦ. Ἐνίοτε δύο ἄτομα, θλίβοντα τὰς χεῖρας ἀλλήλων, αἰσθάνονται ἐλαφρὸν κλονισμόν. Ἐκ δύο προσώπων ἐναγκαλιζόμενων ἀνεδόθησαν πολλάκις ἡλεκτρικοὶ σπινθῆρες. Ἀρκεῖ ὡσαύτως ἐνίοτε νὰ θέσῃ τις ἐπὶ τοῦ μεταλλικοῦ μήλου θύρας τινὸς τὴν χεῖρα καὶ βλέπει μικρὰν ὑποκύανον φλόγα ἀναλάμπουσαν. Τὰ αὐτὰ φαινόμενα παρατηροῦνται ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν ὄρεων, ἐν καιρῷ μεγάλης ξηρασίας. Αἱ σιδηραὶ ράβδοι, αἱ ἐμπηγνύμεναι εἰς τὴν γῆν, ἀνακίδουσι χαρακτηριστικὸν τινα βόμβον, ὃν ἀποτελεῖ ὁ ἡλεκτρισμὸς τοῦ ἐδάφους διαφεύγων δι' αὐτῶν. Αἱ παρατηρήσεις αὗται εἶνε σήμερον πάγκοινοι. Ὡσαύτως προστριβῶν τις τὸ λεῖον τρίχωμα γάτου, ἐν καιρῷ ξηροτάτῳ, παρατηρεῖ ὅτι αἱ τρίχες λάμπουσιν ἐν τῷ σκότει, ἀνακίδουσι δὲ καὶ σπινθῆρας. Ὑπάρχουσιν ἐκτὸς τούτου καὶ παραδείγματα ἀνθρώπων ἡλεκτρίζομένων φυσικῶς ὑπὸ τὴν ἡμετέραν ζώνην καὶ ἐκδηλούντων τὴν ἐν ἑαυτοῖς παραγωγὴν τοῦ ἡλεκτρισμοῦ διὰ σπινθῆρων. Νῦν ἐν Εὐρώπῃ γίνεται λόγος περὶ γυναικὸς